

การพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน เกาะสมุย

Development of Living Museum in Nathon Area, Samui Island

ชมพูนุท คงพูนพิน
Chompunute Kongpoonpin

นักศึกษาปริญญาโท
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
E-mail: Chompooploy2012@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาประเด็นการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน เกาะสมุย มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาลักษณะเฉพาะ ปัญหาและความต้องการในการทำพิพิธภัณฑ์มีชีวิต เพื่อเสนอแนะการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน เกาะสมุย ย่านนี้มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมของไทย-จีนไหหลำ ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต กิจกรรม และสถาปัตยกรรม ปัจจุบันลักษณะเฉพาะของย่านเริ่มเลือนหายไป จึงเป็นประเด็นที่หน่วยงานท้องถิ่น และคนในย่านหน้าทอนให้ความสำคัญ แสวงหาแนวทางอนุรักษ์ย่านในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์มีชีวิต วิธีวิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์ข้อมูลชุมชน อาคารและสถานที่สำคัญ สนทนากลุ่มย่อยกับคนในชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า ย่านหน้าทอนมีลักษณะเฉพาะ ประกอบด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ คือ สภาพแวดล้อมชุมชนเก่าและอาคารทางประวัติศาสตร์ มีมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ คือ ความเป็นมา วิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมและประเพณี ที่ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น การพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตมีสื่อในการพัฒนา คือ แผนที่ชุมชน สื่อเรื่องเล่าชุมชน ตลอดจนการจัดการพื้นที่ชุมชน มีกระบวนการประกอบด้วย ขั้นตอนการสำรวจลักษณะเฉพาะ ปัญหาและความต้องการ การนำเสนอข้อมูลให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การหาข้อสรุปและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม ข้อเสนอแนะในการทำพิพิธภัณฑ์มีชีวิต คือ การดำเนินการควรได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่น ตลอดจนภาครัฐในการส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวชุมชน

ABSTRACT

This research studies the development of living museum in Nathon Area in Samui Island. Nathon area is an old district of Chinese immigrant with historical significance, existing lifeway, activities and architecture. However, the identity and social life of the area is declining, therefore, the local authorities and peoples would like to revitalize and conserve the community by developing a living museum. The objectives are 1) to identify the identical characteristics, problems and needs of the community and, 2) to provide guidelines for living museum development in Nathon area. The method is based on participant observation by surveying physical and social life of the community and conducting focus groups and public participation with local people and authorities. The findings reveal the identical characteristics including tangible and intangible heritages. Tangible heritages are old Chinese community environment and buildings while intangible heritages are

tales, stories, lifeway, beliefs, culture and tradition which have been transmitted through generations. The development of living museum includes the compilation of several data including community mapping, handbook of history and management of place, people and resources. The development process of living museum includes surveying the characteristics, identifying problems and needs, presenting the data and getting feedback from communities and local authorities, summarizing and establishing the guidelines for living museum. This research suggests that the process should be done by the support of local people, local authorities and government parties relating the community tourism.

คำสำคัญ: พิพิธภัณฑ์มีชีวิต, การมีส่วนร่วมชุมชน, ย่านหน้าทอน

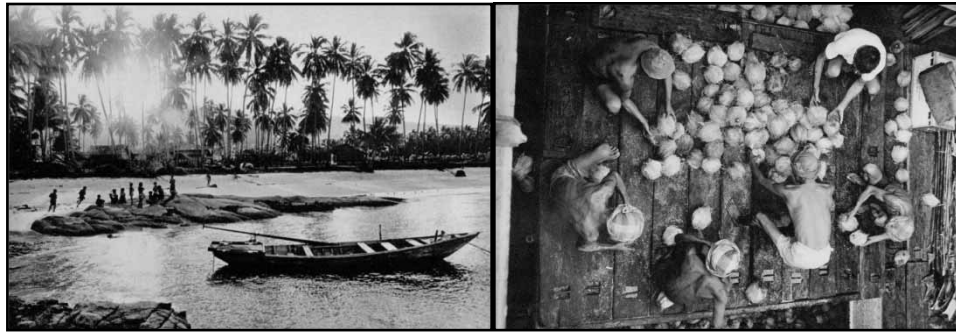
Keywords: Living museum, Community participation, Nathon area

บทนำ

พิพิธภัณฑ์มีชีวิต เป็นแนวคิดการเป็นแหล่งรวมความรู้ใหม่ ที่ไม่จำกัดเฉพาะวัตถุหรือเรื่องราวที่จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ในพื้นที่ที่มีบรรยากาศและกายภาพแวดล้อมแบบประวัติศาสตร์ หรือมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550) ทั้งนี้พบว่า ย่านหน้าทอน เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมา และยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิต กิจกรรมของคนท้องถิ่น ประกอบกับเทศบาลนครเกาะสมุย มีนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเมืองและชุมชนอย่างยั่งยืน ด้วยมีโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองเชื่อมต่อกับแหล่งจัดทำทะเบียนโบราณสถาน อาคาร บ้านเรือนและโบราณวัตถุ รวมทั้งเชื่อมโยงกิจกรรมกับการท่องเที่ยวด้านอื่นๆ (เทศบาลเมืองเกาะสมุย, 2552) พิพิธภัณฑ์มีชีวิตเป็น

แนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยรักษาความเป็นเกาะสมุยเอาไว้ โดยใช้บรรยากาศ วิถีชีวิต และสถานที่ใช้งานจริง เป็นสื่อในการนำเสนอการบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของย่านให้เกิดเป็นรูปธรรม ให้คนในชุมชนและคนจากภายนอกได้เรียนรู้ ควบคู่ไปกับการปรับตัวให้เหมาะสมในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ย่านหน้าทอน หรือชุมชนบ้านหน้าทอน อยู่ในตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประวัติศาสตร์การเป็นพื้นที่ติดต่อค้าขายทางทะเล กับประเทศในแถบทะเลจีนใต้ และการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนจีนไหหลำ บริเวณหาดหน้าทอน ซึ่งมีที่ตั้งตามหลักฮวงจุ้ยของจีน บรรพบุรุษชาวจีนไหหลำได้ใช้พื้นที่บริเวณหน้าหาดเป็นท่าส่งมะพร้าวกลับไปขายที่ประเทศจีน นอกจากนี้ ท่าหน้าทอนยังถูกใช้เป็นที่พักหลบคลื่นลมในหน้ามรสุม และเป็นที่แวะพักจอดเรือ เพื่อเติมน้ำจืดและตุนเสบียง สำหรับใช้บนเรือสินค้า ที่ล่องผ่านไปมาทางทะเลจีนใต้

ภาพที่ 1 บรรยายภาพการค้ามะพร้าวของเกาะสมุย ปี ค.ศ. 1965

ที่มา : Rene Burri. (1965). du atlantis : Koh Samui Eine Insel im Golf von Siam, 25 january.

การมีเรือสินค้าจากหลากหลายที่มาจอดเทียบ ทำให้พื้นที่บนฝั่งหน้าทอนเป็นย่านการค้าที่มีความคึกคัก ด้วยบรรยากาศการจับจ่ายใช้สอย โดยเฉพาะบริเวณถนนอ่างทอง มีเรือนการค้าห้องแถวไม้สองชั้น รูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเกาะสมุย (สมาคมสถาปนิกสยาม, 2548) เรียงตัวยาวไปตามแนวถนน นอกจากนี้ยังมีศาลเจ้าไหหลำหน้าทอน เป็นศูนย์รวมทางความเชื่อและจิตวิญญาณของคนในย่าน ด้วยเป็นสถาปัตยกรรมตัวแทนถึงถิ่นกำเนิด และบรรพบุรุษที่มีความพยายามลบล้างโครงสร้างและเสาไม้ไผ่เรือมาจากเกาะไหหลำ เพื่อสร้างศาลเจ้าไว้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับลูกหลานมากกว่า 150 ปี (ชัยสิทธิ์ เค้าสุวรรณ, 2556) ภายในย่านหน้าทอนมีอาคาร และสถานที่สำคัญ สามารถเชื่อมโยงความเป็นมาของย่าน และเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทั้งหาดหน้าทอน ถนนอ่างทอง วัดแจ้ง ศาลเจ้าไหหลำหน้าทอน ที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย เรือนการค้าพื้นถิ่น ศาลพ่อตาปากเกียน ศาลพ่อตาปิง และท่าเรือเกาะสมุย รวมทั้งพื้นที่จัดกิจกรรมทางความเชื่อ แสดงออกถึงความอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ และความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เกิดการสืบทอดเป็นวัฒนธรรม ประเพณี ทั้งกิจกรรมเฉพาะของคนในย่าน และประเพณีที่สำคัญของเกาะสมุย ทั้งบรรยากาศย่านการค้าเก่า กลุ่มอาคาร สถานที่ วิถีชีวิตและกิจกรรม ล้วนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของย่านหน้าทอน ที่มีคุณค่าและความสำคัญต่อการศึกษา เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาให้คงอยู่คู่กับย่านอย่างเหมาะสมตามเวลาที่เปลี่ยนไป

ปัจจุบันย่านหน้าทอนเป็นเสมือนเมืองหลวงของเกาะสมุย เป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย ท่าเรือและท่ารถโดยสารรอบเกาะ เป็นศูนย์รวมการขนส่งคนและสินค้า รวมถึงเป็นศูนย์กลางของระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการของทั้งเกาะ ความเจริญ

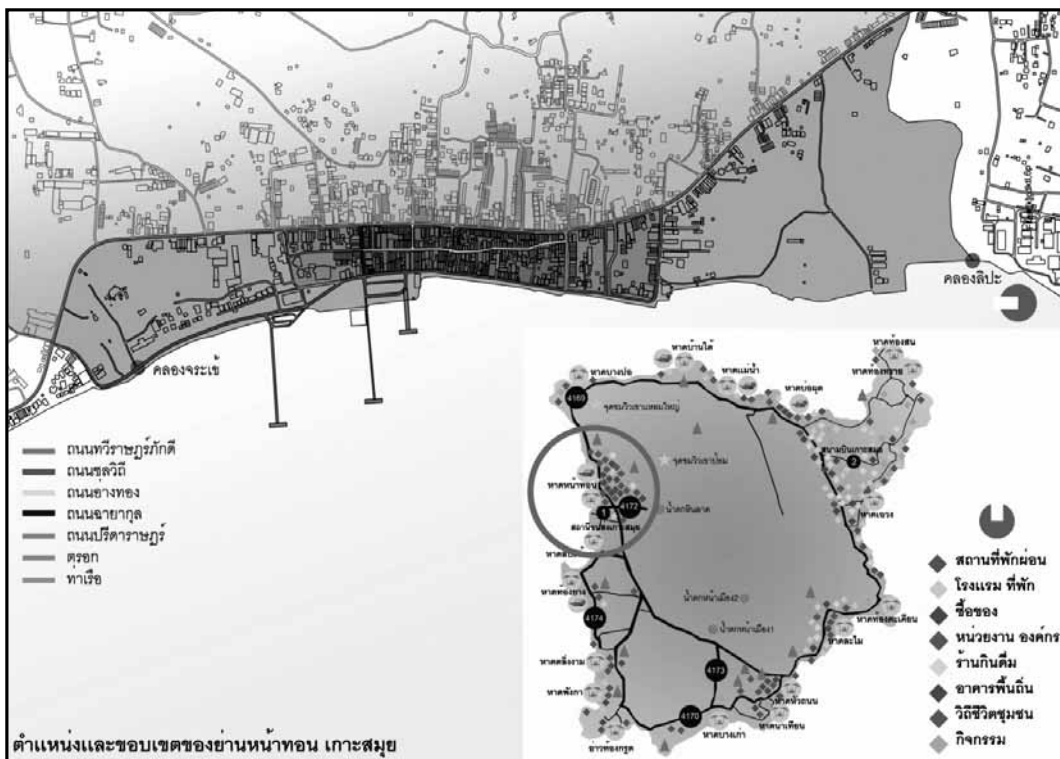
ที่เข้ามา ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงไปเป็นเมืองท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วของเกาะสมุย ทำให้คนในย่านหน้าทอนมีจำนวนมากขึ้น ทั้งที่เข้ามาในรูปแบบของนักท่องเที่ยวและทำธุรกิจ กลุ่มอาคารและที่ดินเดิมของชาวบ้านได้ขายและเปิดเช่าให้กับคนนอก บ้างปล่อยทิ้งร้างไม่มีการบูรณะซ่อมแซม เนื่องจากเจ้าของเดิมได้ทิ้งถิ่นฐานไปทำงานในต่างถิ่น ส่งผลให้บรรยากาศความมีชีวิต เอกลักษณะทางสถาปัตยกรรม และวิถีเดิมของคนในย่านเริ่มเลือนลาง ปัจจุบันคนในชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องได้เห็นถึงปัญหาคูณค่าและความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมในย่าน ประกอบกับเทศบาลเมืองเกาะสมุยได้มีโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เกาะสมุยขึ้น เพื่อให้เกาะสมุยมีแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงของเวลา การขับเคลื่อนพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน เกาะสมุย จึงเป็นแนวทางที่ผู้วิจัยสนใจ คาดว่าสามารถใช้เป็นกลไกในการจุดประกายให้คนในย่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าและเกิดจิตสำนึกที่ต้องการสร้างบ้านตัวเองให้เป็นเมืองที่มีชีวิต มีอัตลักษณ์พื้นถิ่นที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการเน้นย้ำและส่งเสริมคุณค่าแก่ชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การพัฒนาเกาะสมุย อย่างยั่งยืนในอนาคต

งานวิจัยนี้ ได้ศึกษารอบแนวคิด ประกอบด้วย แนวคิดพิพิธภัณฑ์มีชีวิต แนวคิดอัตลักษณ์พื้นถิ่น แนวคิดมรดกทางวัฒนธรรม และแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน มีรูปแบบการวิจัยที่ใกล้เคียงกับ งานวิจัยการศึกษาเพื่อสร้างพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์มีชีวิต ด้วยกระบวนการอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชนบนถนนปากแพรก ของจิราพร จิวานวงศ์ โดยใช้วิธีการสำรวจกายภาพของย่าน ศึกษาแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ และสื่อถึงความเป็นลักษณะเฉพาะของย่านหน้า

ทอน นำมาจัดนิทรรศการเพื่อเน้นย้ำให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ และช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล รวมทั้งจัดเวทีระดมความคิดเห็นของคนในชุมชนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านสรุปเป็นสื่อการเรียนรู้และชุดข้อมูล ส่งคืนให้กับชุมชน

วัตถุประสงค์

1. ค้นหาลักษณะเฉพาะ ปัญหาและความต้องการในการทำพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน
2. เพื่อเสนอแนะการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน เกาะสมุย

ภาพที่ 2 ตำแหน่งและขอบเขตของย่านหน้าทอน เกาะสมุย

วิธีการเก็บข้อมูลใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ประกอบด้วย การสังเกต อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยได้ทำการสำรวจกายภาพของย่าน ประกอบด้วย บรรยากาศและสภาพแวดล้อม สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีในย่าน อาคารและสถานที่สำคัญ กิจกรรมและการใช้พื้นที่ในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน ทั้งนี้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน และกลุ่มตัวแทนหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีเครื่องมือเป็นชุดกรอบคำถาม (Question Framework) ผังชุมชน และหุ่นจำลองของย่าน (Model) เพื่อให้คนในย่านสามารถมองเห็นภาพรวมของทั้งย่านได้ สามารถระบุตำแหน่งอาคาร และสถานที่สำคัญภายในย่านได้อย่างถูกต้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม การสังเกตและสัมภาษณ์ มาทำเป็นสื่อการเรียนรู้ รูปแบบผังชุมชน และจัดเวทีรวมระหว่างชาวบ้าน กับตัวแทนจากหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมรับฟังและเสนอความคิดเห็น รวมทั้งช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และหาแนวทางการพัฒนาย่านให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

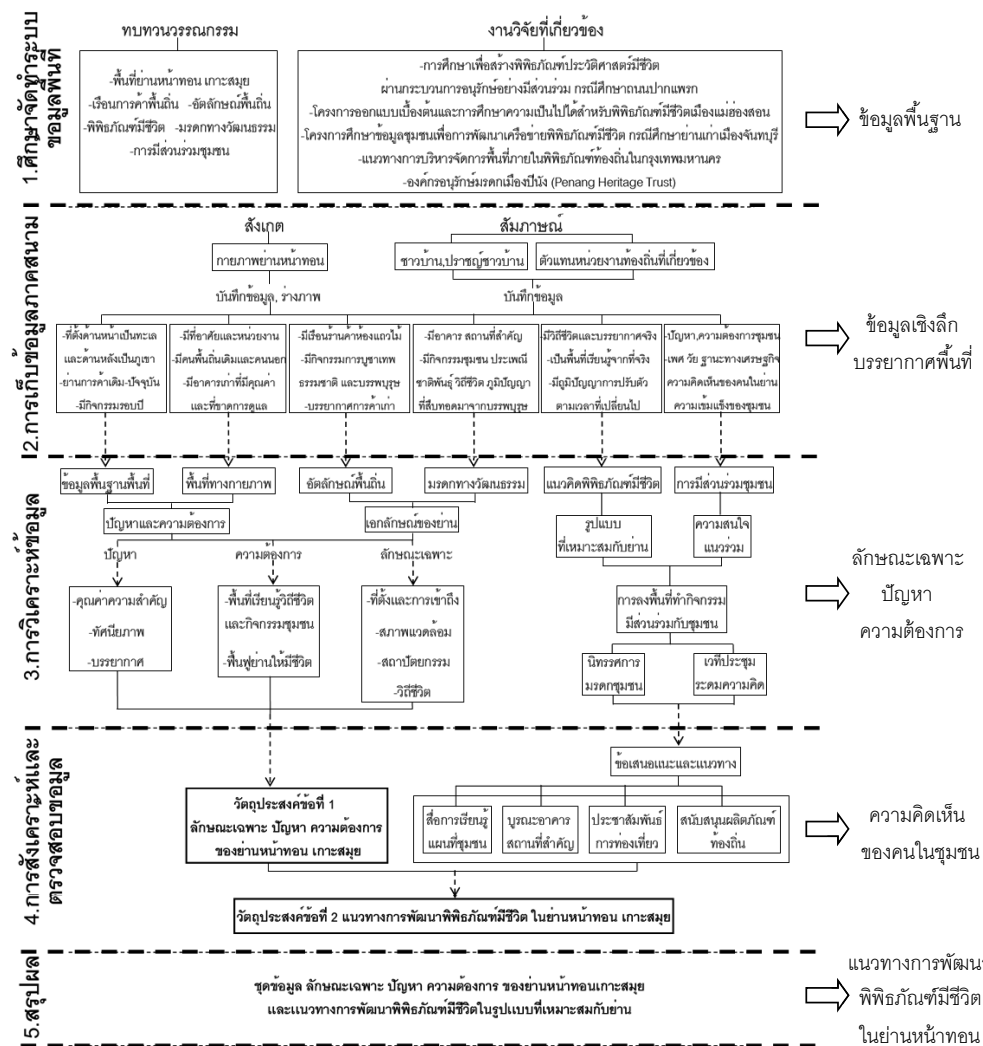
วิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อมุ่งหาข้อมูลเชิงลึกของลักษณะทางกายภาพและสังคมของย่านหน้าทอน เกาะสมุย มีกรอบแนวคิดจากพิพิธภัณฑ์มีชีวิต ผ่านการศึกษาความสัมพันธ์สภาพแวดล้อมและสังคมภายในย่าน มีขอบเขตพื้นที่ศึกษาคือย่านหน้าทอน (จากคลองจระเข้ถึงคลองลิปะ) ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 3 บรรยากาศการเก็บข้อมูลโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน

ทั้งนี้สามารถสรุปวิธีวิจัยได้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาจัดทำระบบข้อมูลพื้นที่ 2) เก็บข้อมูลภาคสนาม 3) การวิเคราะห์ข้อมูล 4) การสังเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล 5) สรุปผล

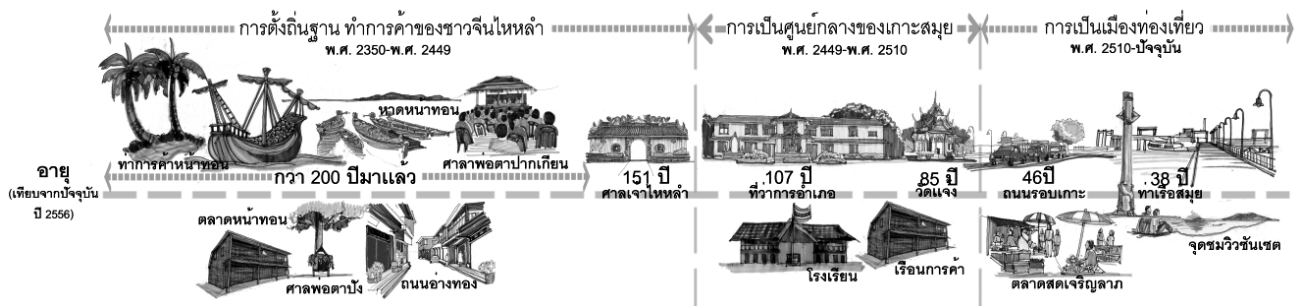

ภาพที่ 4 วิธีวิจัย

ผลการวิจัย

ย่านหน้าทอนเป็นย่านที่มีลักษณะเฉพาะ แสดงถึงตัว
 ตนที่ชัดเจนของย่าน สอดคล้องกับแนวคิดอัตลักษณ์พื้นที่ถิ่น กล่าว
 คือ ย่านหน้าทอนมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ประกอบไปด้วย
 บรรยากาศการเป็นย่านการค้า อาคารเรือนการค้าเก่า รวมถึงวิถี
 ชีวิต ความเชื่อ ของคนดั้งเดิมในย่าน ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ
 จนกลายเป็นประเพณีสำคัญต่างๆที่จัดขึ้นในรอบปี นอกจากนี้ยังมี
 สถานที่สำคัญเป็นหลักฐานการบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์
 ความเป็นมาและความสำคัญของย่านตั้งแต่อดีต มาจนถึงปัจจุบัน มี
 การเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา สามารถสรุปเป็นช่วงเหตุการณ์สำคัญ
 ได้ทั้ง 3 ช่วง ประกอบด้วย 1) การ**ตั้งถิ่นฐานและทำการค้าของ
 ชาวจีนไหหลำ (พ.ศ. 2350-พ.ศ.2449)** โดยบรรพบุรุษชาวจีน
 ไหหลำที่เข้ามาตั้งชุมชนครั้งแรกบริเวณย่านหน้าทอน ได้ประกอบ
 อาชีพประมงและปลูกมะพร้าวขายผล โดยแปรรูปเป็นมะพร้าวแห้ง
 แล้วส่งกลับไปขายที่ประเทศจีน บางกอก (กรุงเทพมหานคร) และ
 สงขลา ใช้พื้นที่บริเวณหาดหน้าทอนเป็นท่าแลกเปลี่ยนและติดต่อ
 ซื้อขาย ส่วนพื้นที่ฝั่งบกมีชื่อที่เรียกติดปากของคนทั่วไปว่า “ย่าน
 ตลาดหน้าทอน” มีร้านค้าและให้บริการจำนวนมาก ทั้งร้านอาหาร
 สด-แห้ง เครื่องดื่ม ร้านยา ร้านขายผ้า ร้านหนังสือและอุปกรณ์
 การเรียน เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน มีร้านให้บริการ เช่น
 คลินิกแพทย์ ร้านตัดผม ร้านตัดผ้า ร้านอัดรูป และร้านอัดกรอบ
 พระ เป็นต้น ร้านค้าและให้บริการเหล่านี้มีลักษณะเป็นเรือนห้อง
 แยก 2 ชั้น ลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของเกาะสมุย นอกจากนี้
 นี้ ชาวบ้านได้กำหนดพื้นที่ทางความเชื่อร่วมกัน ทั้งความเชื่อใน
 ธรรมชาติ ความเชื่อเรื่องเทพแห่งท้องทะเล และความเชื่อเรื่อง
 บรรพบุรุษ สถานที่เหล่านี้ถูกจัดให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และใช้จัด

กิจกรรมชุมชนทางความเชื่อมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ศาลเจ้าไหหลำ หน้าทอน ศาลพ่อตาปึง และศาลาพ่อตาปากเกียน 2) การเป็นศูนย์กลางความเจริญของเกาะสมุย (พ.ศ.2499-พ.ศ.2510) ในปีพุทธศักราช 2449 นายอำเภอคนแรกของเกาะสมุยขึ้น คือ หลวงพิพิธอักษร (สิงห์ สุวรรณรักษ์) ภายหลังได้รับพระราชทานยศเป็น พระยาเจริญราชภักดี) ได้ทำการย้ายที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย จากบ้านดอนแดง (ตำบลแม่น้ำ) มาตั้งที่ย่านหน้าทอน(ตำบลอ่างทอง) ด้วยเห็นว่าย่านหน้าทอนมีความสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสาร นายอำเภอเป็นทั้งนักบริหาร นักปกครองและนักพัฒนาที่ดี ทำให้ย่านหน้าทอนกลายเป็นศูนย์กลางความเจริญของเกาะสมุย มีหน่วยงานและองค์กรต่างๆเกิดขึ้นในย่าน รวมทั้งมีกลุ่มอาคารพาณิชย์ บ้าน วัด และ โรงเรียน เป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสาร และเป็นพื้นที่นาร่องการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ อาจกล่าวได้ว่าย่านหน้าทอนเป็นเมืองหลวงของเกาะสมุยนับตั้งแต่นั้น มาจนถึงปัจจุบัน 3) การได้รับอิทธิพลจากการเป็นเมืองท่องเที่ยวของเกาะสมุย (พ.ศ. 2510-ปัจจุบัน) จากการเป็นศูนย์กลางของเกาะสมุย ทำให้อ่านหน้าทอนได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วกว่าย่านอื่นบนเกาะ โดยในปี พุทธศักราช 2510 ได้เกิดการตัดถนนรอบเกาะ (ถนนทวิราชภานุภักดี) และหลังจากนั้นได้เกิดการสร้างท่าเรือโดยสารเพิ่มบริเวณหน้าหาดหน้าทอน และได้ใช้พื้นที่บริเวณลานจอดรถหน้าท่าเรือจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวที่เข้ามาในย่าน ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2525 เป็นต้นมา โดยย่านหน้าทอนได้ทำหน้าที่เป็นประตูสู่เกาะสมุย เป็นที่รวมคนและสินค้า ขาเข้าสู่เกาะสมุย และกระจายไปสู่แหล่งอื่นๆทั่วทั้งเกาะ ทั้งนี้สามารถสรุปเหตุการณ์และความสำคัญทั้ง 3 ช่วงเปรียบเทียบกับเวลาได้ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 สถานที่ เหตุการณ์และความสำคัญของย่านหน้าทอนเปรียบเทียบกับเวลา

จบปีจบเดือน (จัดที่ศาลาพ่อบ้านปากเกียน) ส่วนงานกิจกรรมที่สำคัญของเกาะสมุย เช่น งานลากพระริมทะเล งานกีฬานานาชาติ งานวันปีใหม่ งานวันเด็ก งานสงกรานต์ งานลอยกระทง และงานเฉลิมฉลองในวันสำคัญต่างๆ ซึ่งล้วนใช้พื้นที่บริเวณลานกิจกรรมหน้าท่าเรือหน้าทอน จากการสำรวจ พบว่า ภายในย่านหน้าทอน มีกิจกรรมเกิดขึ้นตลอดทั้งปี โดยเฉพาะช่วงที่เกาะสมุยได้รับความนิยมในการท่องเที่ยวสูง (High season) มีกิจกรรมที่หลากหลายสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้เวลาอยู่ในย่านเพิ่มขึ้น ทั้งนี้สามารถสรุปกิจกรรมรอบปีในย่านหน้าทอนได้ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 กิจกรรมรอบปีในย่านหน้าทอน

สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นเนื้อหาหรือเป็นส่วนประกอบหลักของ พิพิธภัณฑที่มีชีวิตในย่านหน้าทอน ซึ่งมีลักษณะการบอกเล่าเรื่องราว โดยใช้บรรยากาศ วิถีชีวิต กิจกรรม และสถานที่ที่มีอยู่และใช้งานจริงเป็นสื่อในการนำเสนอ และช่วยเติมเต็มเรื่องราวประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของย่านซึ่งเป็นข้อมูล (นามธรรม) ให้เกิดเป็นรูปธรรม หรือเป็นความมีชีวิตของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด พิพิธภัณฑที่มีชีวิต ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาย่านหน้าทอน ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตชุมชน ที่เหมาะสมกับเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

เพื่อเป็นการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์กับย่านหน้าทอนมากที่สุด จึงใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นพื้นฐาน โดยการสนทนากลุ่มย่อย และจัดการประชุมระหว่างชาวบ้านกับตัวแทนจากหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อแต่ละฝ่ายได้เสนอความคิดเห็นในการพัฒนาย่านหน้าทอนร่วมกัน ผลการประชุมพบว่า ชาวบ้านและตัวแทนจากหน่วยงานท้องถิ่น มีแนวทางในการพัฒนาย่านเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ พัฒนาย่าน

หน้าทอนให้กลับมาใช้ชีวิตอีกครั้ง และได้เสนอข้อตกลงร่วมกัน โดยชาวบ้านมีหน้าที่ซ่อมแซม รักษาบ้านตัวเองให้เรียบร้อยสวยงาม และช่วยดูแลสาธารณะสมบัติภายในย่าน ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ช่วยทางงบประมาณสนับสนุน สร้างเครือข่ายการพัฒนา กับชุมชนอื่น และการช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชน ทั้งนี้สามารถสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนในย่านหน้าทอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้คือ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าชาวบ้านในย่านหน้าทอนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิด ร่วมตัดสินใจและประเมินผลโครงการ 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมพบว่า ลักษณะส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในย่าน 3) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนคือ การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน การวางแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมกับย่าน การกำหนดกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผลกิจกรรม

จากผลการวิจัย สามารถนำมาตอบวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อค้นหาลักษณะเฉพาะ ปัญหาและความต้องการในการทำพิธีกรรมที่มีชีวิตในย่านหน้าทอน 2) เพื่อเสนอแนะการพัฒนาพิธีกรรมที่มีชีวิตในย่านหน้าทอน เกาะสมุย ได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ทราบลักษณะเฉพาะของชุมชน ปัญหาและความต้องการในการทำพิธีกรรมที่มีชีวิต ในย่านหน้าทอน เกาะสมุย

1.1 ลักษณะเฉพาะของย่านหน้าทอน

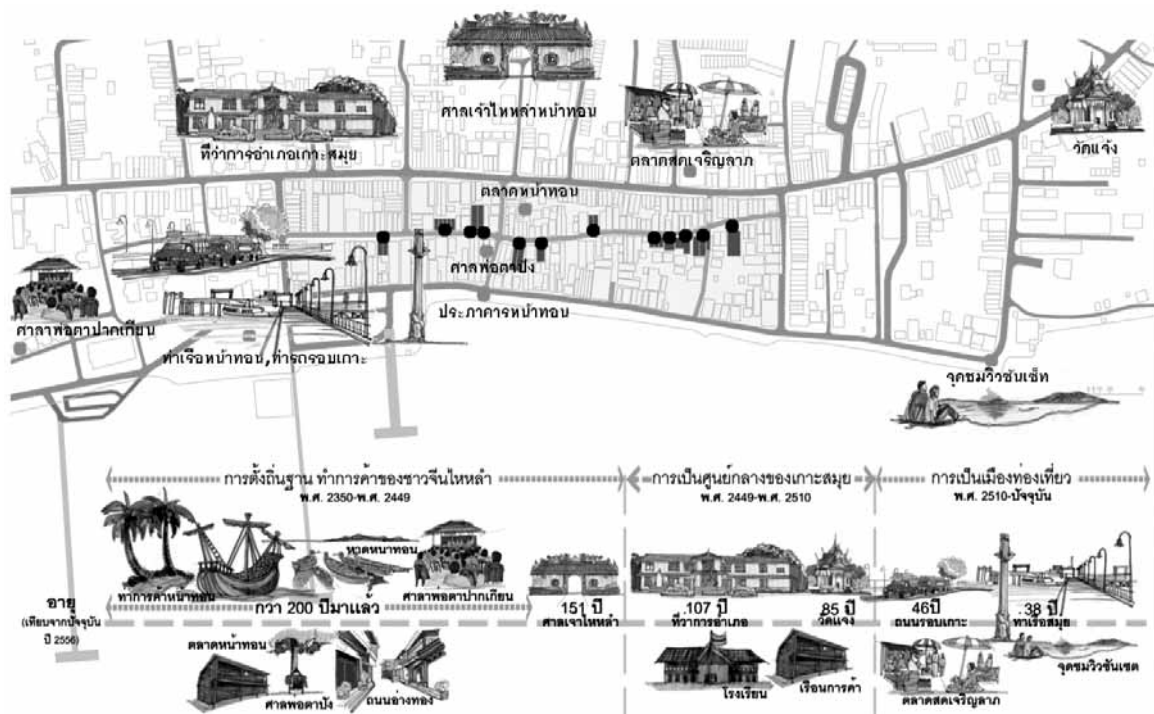
1) มีสภาพแวดล้อมการเป็นย่านการค้าเก่า ด้วยภายในตลาดหน้าทอนมีเรือนการค้าแบบเก่า ลักษณะห้องแถวไม้ 2 ชั้น เป็นทั้งที่พักอาศัยและร้านค้าขายในเวลากลางวัน (09.00 น.-17.00 น.) โดยคนพื้นถิ่นเดิมที่เริ่มกิจการ และผู้สืบต่อกิจการมาจากบรรพบุรุษ ลักษณะสินค้าที่ขายในย่านเป็นเครื่องอุปโภค บริโภค รวมทั้งร้านให้บริการ เช่น คลินิกแพทย์ ร้านอัดรูป ร้านอัดกรอบพระ ร้านขายยา ร้านตัดผม ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น

ภาพที่ 7 บรรยากาศร้านค้าในตลาดหน้าทอน

2) มีอาคารและสถานที่สำคัญ สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของย่าน ด้วยย่านหน้าทอนมีที่ตั้งที่ดีตามหลักฮวงจุ้ยของจีน ซึ่งมีความสะดวกการเดินทางและเป็นพื้นที่ปลอดภัย จึงถูกเลือกเป็นที่ตั้งถิ่นฐาน และสร้างสถานที่สำคัญ เป็นหลักฐานบอกเล่าประวัติความเป็นมาที่เกิดขึ้นในย่านในช่วงเวลาต่างๆ ได้แก่

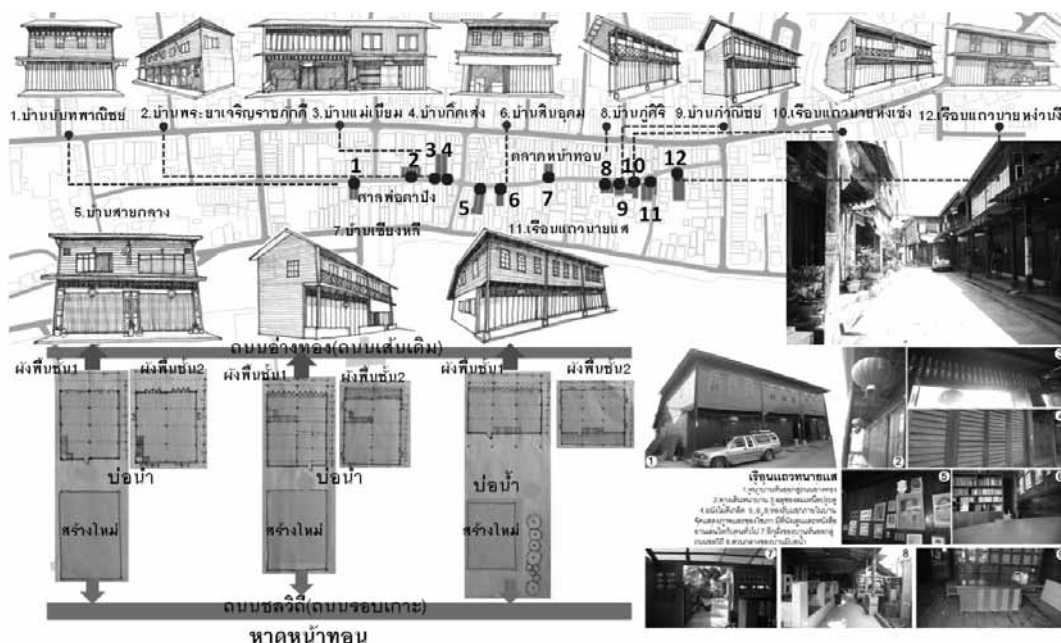
หาดหน้าทอน ถนนอ่างทอง ตลาดหน้าทอน ศาลาพ่อตาปากเกียน ศาลพ่อตาป้าง ศาลเจ้าไผ่หล้าหน้าทอน ที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย วัดแจ้ง ท่าเรือหน้าทอน ถนนรอบเกาะ (ถนนชลวิถีและถนนทวิราษฎร์ภักดี) ตลาดสดเจริญลาภและจุดชมวิว

ภาพที่ 8 สถานที่สำคัญที่สัมพันธ์กับประวัติความเป็นมาของย่านหน้าทอน

3) มีเรือนการค้าห้องแถวไม้ รูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของเกาะสมุย มีลักษณะเป็นห้องแถวไม้ 2 ชั้น 2-5 คูหา ด้านหน้ามีทางเดินที่มีหลังคาคลุม ตีนเสาปูนเพื่อป้องกันไม่ให้เสาผุ จากน้ำท่วมขัง มีการตกแต่งลายฉลุช่องลมทำด้วยไม้แกะ

สลักได้รับอิทธิพลมาจากจีน มีลวดลายที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังพบว่า ภายในบ้านมีบ่อน้ำและสวนกลางบ้าน อยู่ระหว่างบ้านไม้เก่า และบ้านที่สร้างใหม่ เพื่อเชื่อมต่อถนนเก่าและถนนที่ตัดใหม่

ภาพที่ 9 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในตลาดหน้าทอน

4) เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลาย เป็นที่รวมและกระจายคนในเวลากลางวัน ย่านหน้าทอนเป็นที่ตั้งของท่าเรือ ตลาด ศูนย์ราชการ หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งยังเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมของเกาะสมุย จึงมีคนผ่านไปมาในย่านทั้งวัน โดยเฉพาะบริเวณท่าเรือหน้าทอน เป็นศูนย์กลางการขนส่งคนและสินค้าระหว่างเกาะสมุยกับแผ่นดิน ก่อนที่จะกระจายและส่งต่อไปสู่ย่านอื่นๆของเกาะ

1.2 ปัญหาภายในย่านหน้าทอน ได้แก่

1) ปัญหาคนในย่านขาดการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมภายในย่าน คนเดิมในย่านทิ้งถิ่นฐานเพื่อไปอาศัยและทำงานในต่างถิ่น ปล่อยอาคารให้คนภายนอกเช่า บ้างทิ้งร้างไม่มีใครดูแล เกิดการทรุดโทรมตามเวลา รวมทั้งขาดผู้สานต่อวิถีชีวิตและกิจกรรมภายในย่าน ทำให้บรรยากาศเดิมของย่านเริ่มเปลี่ยนแปลงและเลือนลางหายไป

2) ปัญหาบรรยากาศภายในย่านเจียบเหงา เศรษฐกิจขบเซา เนื่องจากการส่งบุตรหลานไปเรียน อีกทั้งวิชาชีพของคนรุ่นใหม่ไม่สอดคล้องกับอาชีพบนเกาะ ทำให้ขาดผู้สานต่อวิถีชีวิตและกิจกรรมชุมชน โดยชาวบ้านในย่านส่วนใหญ่เป็นวัย

กลางคนและผู้สูงอายุที่เปิดร้านค้าและให้บริการ ในรูปแบบเดิม ตั้งแต่เริ่มกิจการ สินค้าไม่มีความหลากหลายและรูปลักษณ์ที่น่า สนใจ มีร้านค้าน้อยลงเนื่องจากไม่มีผู้สืบทอด นอกจากนี้ยังขาดการ ประชาสัมพันธ์ด้านการค้าตลาดหน้าทอน และกิจกรรมภายในย่าน ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

3) ปัญหาทัศนียภาพภายในย่าน ภายในย่านมีอาคารและสถานที่ ถูกปล่อยให้ทรุดโทรมไปตามเวลา ทั้งยังมีการสร้างและต่อเติมอาคารใหม่ของคนนอกที่มายุในย่าน ซึ่งดูรกและไม่เข้ากับรูปแบบเดิม นอกจากนี้ยังมีสิ่งบังมุมมองจากสายไฟและป้ายโฆษณา

4) ปัญหาด้านสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ
ภายในย่านหน้าทอนเป็นมีการสัณจรพลุกพล่านตลอดทั้งวัน มี
ปัญหารถติดและการจราจรขวางเส้นทางการสัณจร โดยเฉพาะ
ถนนอ้งทองที่เป็นถนนเก่าและแคบ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องไม่มี
ป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจนและถาวร ไม่มีพื้นที่รองรับการเปลี่ยนผ่าน
ของคนที่ผ่านมาในย่าน รวมถึงสถานที่ให้ข้อมูลประวัติความเป็น
มา ความสำคัญของกิจกรรมและสถานที่สำคัญภายในย่าน

ภาพที่ 10 ปัญหาภายในย่านหน้าทอน

1.3 ความต้องการ ของชาวบ้านในย่านหน้าทอน

1) **พื้นที่เรียนรู้ และรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น**
ของย่าน เพื่อการรักษาและเผยแพร่เรื่องราวทางประวัติศาสตร์
 ให้คนในย่านรวมถึงคนจากภายนอกที่เข้ามาในย่าน ได้เกิดการ
 ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ โดยเฉพาะเด็กรุ่น
 ใหม่ที่ผู้ปกครองนิยมส่งไปเรียนนอกเกาะ ได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีชีวิต
 กิจกรรม และคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมในย่าน มีความรู้ความ

เข้าใจในการสานต่อการพัฒนาย่านหน้าทองให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม

2) การประชาสัมพันธ์ให้ย่านหน้าทอนเป็นที่รู้จัก และเป็นที่ท่องเที่ยวใหม่ของเกาะสมุย โดยการประชาสัมพันธ์ มรดกทางวัฒนธรรมที่มีในย่านให้คนทั่วไปได้รับรู้ และจัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยว ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชน รวมถึงการจัดทำปฏิทินกิจกรรมในรอบปีที่เกิดขึ้นในย่าน การปิดถนนสายประวัติศาสตร์ (ถนนอ่างทอง) เพื่อให้คนทั่วไปได้เดินชมบรรยากาศในวันสำคัญ

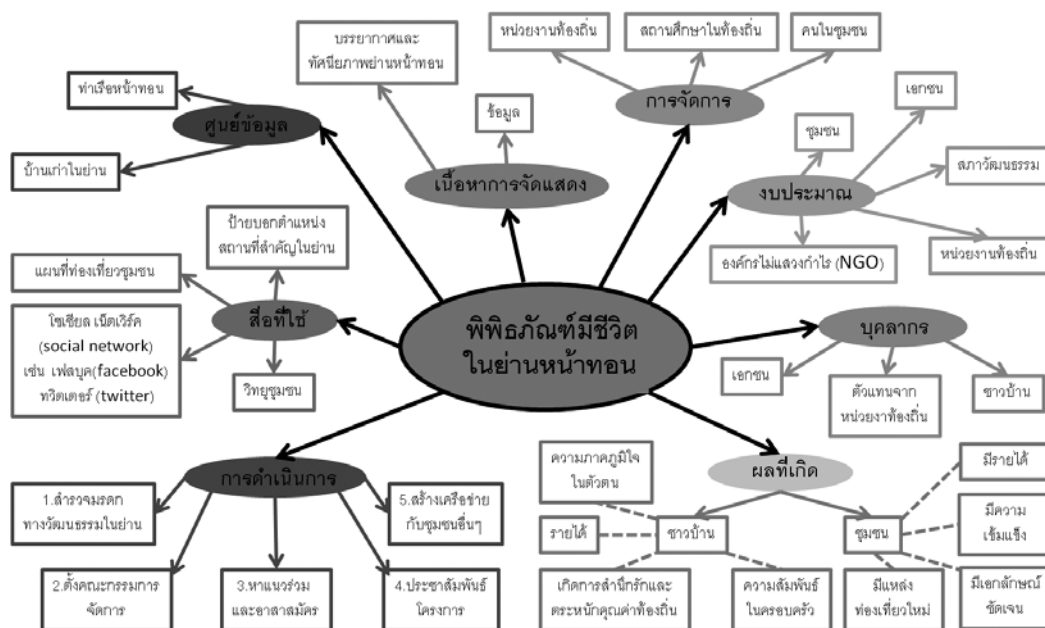
3) การปรับทัศนียภาพและบูรณะซ่อมแซมอาคารและสถานที่สำคัญภายในย่าน โดยการจัดระเบียบสายไฟฟ้าและป้ายโฆษณาไม่ให้รบกวนสายตา ออกระเบียบการใช้พื้นที่ที่ไม่ขัดกับวิถีชีวิตเดิมของคนในย่าน มีระเบียบการต่อเติมอาคารให้ไม่ขัดกับรูปแบบเดิม ซ่อมแซมอาคารเก่าให้ใช้งานได้ รวมถึงการปรับพื้นที่โดยรอบอาคาร สถานที่ ให้มีความสะอาด สวยงาม และดึงดูดการเข้าชมของผู้ที่ผ่านไปมา เช่น มีป้ายข้อมูลประจำอาคาร สถานที่ที่สำคัญ

4) การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในย่าน โดยจัดระบบการสัญจรให้รถสามารถผ่านไปมาได้สะดวก มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน และมีความจริงจังกฎหมายที่จอดรถ รวมทั้งเพิ่มพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว ให้เข้ามาใช้เวลาอยู่ในย่านได้นานขึ้น เช่น มีศูนย์ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวภายในย่าน มีสถานที่แสดงภาพประวัติศาสตร์ของย่านหน้าทอน มีร้านขนม-เครื่องดื่ม ที่เน้นบรรยากาศ และสามารถใช้เป็นที่พักผ่อนได้เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเสนอแนะการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน เกาะสมุย

2.1 ส่วนประกอบของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน

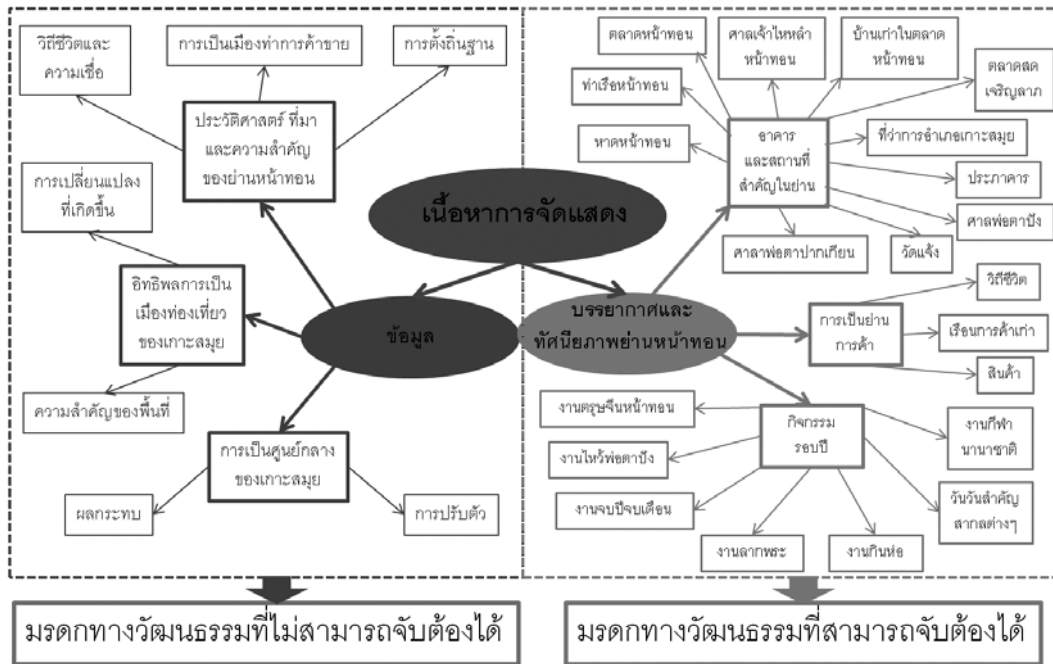
การพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน นำเสนอเรื่องราวความสำคัญของย่านด้วยข้อมูล และบรรยากาศจริง มีรูปแบบการเป็นเจ้าของโดยชาวบ้าน และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้การสนับสนุน มีแผนการดำเนินงานประกอบด้วย 1) สำรวจมรดกทางวัฒนธรรมในย่าน 2) ตั้งคณะกรรมการดูแลและจัดการ 3) หาอาสาสมัครเป็นผู้ให้ข้อมูลกับผู้สนใจ 4) ประชาสัมพันธ์โครงการ 5) สร้างเครือข่ายกับชุมชนอื่นๆ ส่วนการประชาสัมพันธ์ใช้การทำป้ายสถานที่สำคัญในย่าน การทำแผนที่ท่องเที่ยวชุมชน การประกาศผ่านวิทยุชุมชน และการใช้สังคมออนไลน์ (Social Network) ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหากมีพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอนคือ เกิดประโยชน์กับชาวบ้านและชุมชน ช่วยให้ชาวบ้านเกิดภาคภูมิใจในตัวตนของตัวเอง มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้ามาเที่ยวชมและซื้อของของผู้ที่สนใจ มีความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่แน่นแฟ้นขึ้น จากการที่ลูกหลานกลับมาดูแลสานต่อกิจการ ทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้คนในย่าน เกิดสำนึกรักและตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ส่วนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับชุมชนคือ มีเอกลักษณ์ที่ชัดเจนขึ้น เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และก่อให้เกิดความเข้มแข็ง เป็นตัวอย่างการพัฒนาให้กับชุมชนอื่นๆ สามารถสรุปส่วนประกอบของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอนได้ ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 ส่วนประกอบของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน เกาะสมุย

2.2 เนื้อหาของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน
พิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน เสนอเนื้อหาหมวดก
ทางวัฒนธรรมของย่าน ทั้งที่สามารถจับต้องได้ และไม่สามารถจับ

ต้องได้ โดยทั้งสองส่วนประกอบ เป็นส่วนเติมเต็มเรื่องราวซึ่งกันและ
กัน ทำให้ประวัติศาสตร์ย่านหน้าทอนมีความสมบูรณ์ สามารถสรุป
เนื้อหาของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอนได้ ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 เนื้อหาของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน เกาะสมุย

2.3 สื่อการเรียนรู้ของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้า
ทอน

พิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน มีสื่อเป็นโปสเตอร์
ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของอาคารและสถานที่ภายใน
ย่านหน้าทอน ป้ายแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว แสดงตำแหน่งอาคาร

และสถานที่สำคัญในย่าน และวารสารสมุย (ฉบับร่าง) ซึ่งสามารถ
นำไปประยุกต์ใช้ หรือพัฒนาต่อไปเป็นแผนที่ท่องเที่ยวภายในย่าน
หน้าทอน สำหรับแจกให้นักท่องเที่ยวเป็นการประชาสัมพันธ์การ
ท่องเที่ยวภายในย่าน

ภาพที่ 13 แผนที่เส้นทางท่องเที่ยว แสดงตำแหน่งอาคารและสถานที่สำคัญในย่าน

ประโยชน์งานวิจัยต่อย่านหน้าทอนและข้อเสนอแนะ

ผลงานวิจัยการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตในย่านหน้าทอน
เกาะสมุย เป็นการคืนข้อมูลให้กับชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางการ
พัฒนาย่านหน้าทอน ทั้งนี้สิ่งที่ชุมชนได้รับคือ ได้ชุดข้อมูลลักษณะ
เฉพาะ ปัญหาและความต้องการของย่านหน้าทอน มีแผนที่ท้อง
เที่ยวสถานที่สำคัญภายในย่าน ได้แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มี
ชีวิตย่านหน้าทอน เกิดการจุดประกาย ให้คนในย่านได้ตระหนัก
ถึงคุณค่าและความสำคัญของย่าน และเกิดการรวมกลุ่มการมีส่วน
ร่วมของชุมชน ในการเสนอแนวทางการพัฒนาย่านหน้าทอนไปใน
แนวทางที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิต ในย่านหน้าทอน คือ ควรประชาสัมพันธ์ย่านหน้าทอนให้เป็นที่ท่องเที่ยวชมวิถีชีวิต ชุมชน เชื่อมโยงกับกิจกรรมในย่าน โดยทำเป็นปฏิทินท่องเที่ยว ในรอบปี และสามารถสร้างเอกลักษณ์ให้ย่านการค้าเก่า ด้วยการ สนับสนุนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเกาะสมุย เช่น ขายผลิตภัณฑ์แปรรูป จากมะพร้าว เป็นต้น

บทสรุปและการนำไปใช้ประโยชน์

การดำเนินการจัดพิพิธภัณฑ์ในย่านใด ควรยกความ
ต้องการจากคนในย่านนั้นเป็นที่ตั้ง เพราะถือว่าเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจ
วัฒนธรรมของตนดีที่สุด และควรให้คนเหล่านั้นเข้ามามีส่วนร่วมใน
การพัฒนาย่านของตน โดยใช้กระบวนการจัดการแบบมีส่วนร่วม
ระหว่างคนในชุมชนและนักวิชาการ ในขณะที่เดียวกันจะต้องหา
ความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ หารูปแบบทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง
ไปจากท้องถิ่นอื่น และไม่ควรมองวัฒนธรรมอย่างหยุดนิ่งในด้
านการอนุรักษ์เพียงด้านเดียว ควรมองในลักษณะการเคลื่อนไหวไป
ตามกาลเวลา กล่าวคือพิพิธภัณฑ์ต้องมีชีวิต ต้องสามารถเล่าเรื่อง
อดีต ปัจจุบันและสิ่งที่อาจเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ ทั้งนี้เพื่อให้เห็น
พัฒนาการของชุมชนในย่านนั้นๆ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจ
ร่วมกันระหว่างคนในย่านเองและคนจากภายนอกที่เข้ามาในย่าน
เกิดการตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของย่าน ซึ่งเป็นการเน้น
ย้ำและส่งเสริมคุณค่าแก่ความเป็นพื้นที่ถิ่นให้เด่นชัดและเป็นจุดเริ่ม
ต้นในการนำไปสู่การพัฒนาย่านชุมชนอย่างยั่งยืนในอนาคต ทั้งนี้ผล
การศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวคิด

การอนุรักษ์และจัดการย่านหน้าทอนให้เป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิตที่มีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกให้กับคนในย่าน ได้เห็นถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งยังสามารถนำฐานข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การสำรวจอาคาร และสถานที่สำคัญ ไปใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2540. **โครงการวางและจัดทำแผนผังนโยบายการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินและโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก บริเวณเกาะสมุย และปริมณฑล**. กรุงเทพฯ.
- กวี รัชสิราภรณ์. 2553. **เกาะสมุย หมู่เกาะสุราษฎร์ธานี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ด ยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2553. **รายงานการวิจัยโครงการการออกแบบเบื้องต้นและการศึกษาความเป็นไปได้สำหรับพิพิธภัณฑ์มีชีวิตของเมืองแม่ฮ่องสอน**. สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550. **โครงการศึกษาข้อมูลชุมชนเพื่อการพัฒนาเครือข่ายพิพิธภัณฑ์มีชีวิต กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าจันทบุรี**. สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ.
- ชวน เพชรแก้ว. 2549. **ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เทศบาลเมืองเกาะสมุย. 2552. **แผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี (พ.ศ.2553-2555)**.
- ระวีวรรณ โอหารัตน์มณี. 2552. “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น”. การศึกษา วิจัย และการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. 2540. “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวิถีชีวิตชุมชน”. **วารสารศิลปวัฒนธรรม** ฉบับที่ 8 มิถุนายน : 80.
- สมาคมสถาปนิกสยาม. 2548. “ความเคลื่อนไหวกฎหมายอาคาร”. **วารสารจดหมายเหตุอาษา** สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์, ธันวาคม.
- อศิน รพีพัฒน์. 2547. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณะสุข.
- อภิญา กังสนารักษ์. 2544. **รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิโคโมสไทย. (2554). **กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม**. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 14 สิงหาคม 2556). เข้าถึงได้จาก : http://www.icomosthai.org/THcharter/DRAFT%20THAILAND%20CHARTER%20ON%20CULTURAL%20HERITAGE%20MANAGEMENT_20110623.pdf
- อุปถัมภ์ รัตนสุภา. 2544. “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นสมุย”. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Cohen. J.M. and Uphoff, N.T. 1981. **Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Oliver P. 1977. **Encyclopedia of Vernacular Architecture of the World**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Penang Heritage Trust (PHT). 2012. “George Town World Heritage Site : The Goose That Lays The Golden Egg”.
- Rene Burri. 1965. du atlantis : Koh Samui Eine Insel im Golf von Siam, 25 January.
- Scott Magelssen. 2007. **Living History Museums : Undoing History Through Performance**. Maryland: Scarecrow Press.

อ้างอิงสัมภาษณ์

- จิราพร จิวนวงศ์. 2556. สถาบันอาศรมศิลป์. (เก็บข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโครงการวิจัยการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตย่านหน้าทอนเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ชัยสิทธิ์ คำสุวรรณ. 2556. ชาวบ้านย่านหน้าทอน ต.อ่างทอง อ.เกาะสมุย (เก็บข้อมูลช่วงการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาพถ่ายย่านหน้าทอน มิถุนายน 2556 โครงการวิจัยการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตย่านหน้าทอนเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ธีรพันธ์ จันท์เจริญ. 2555. ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. (เก็บข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมของสมุย โครงการวิจัยการพัฒนาพิพิธภัณฑ์

มีชีวิตย่านหน้าทอนเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

ปกรณ์ จารุจิตติภณท์. 2555. ชาวบ้านย่านหน้าทอน ต.อ่างทอง อ.เกาะสมุย (เก็บข้อมูลช่วงการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลกายภาพย่านหน้าทอน มิถุนายน 2554-ธันวาคม 2555 โครงการวิจัยการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตย่านหน้าทอนเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

ปานเทพ วิริยานนท์. 2555. หัวหน้าชุมชนบ้านหน้าทอน ต.อ่างทอง อ.เกาะสมุย (เก็บข้อมูลช่วงการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลกายภาพย่านหน้าทอน มิถุนายน 2554-ธันวาคม 2555 โครงการวิจัยการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตย่านหน้าทอนเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

สายโพนม สมสุข. 2555. หัวหน้าประสานงานการท่องเที่ยวเกาะสมุย (เก็บข้อมูลช่วงการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลกายภาพย่านหน้าทอน มิถุนายน 2554-ธันวาคม 2555 โครงการวิจัยการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตย่านหน้าทอนเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

สุวิทย์ นันทพานิช. 2555. อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (เก็บข้อมูลช่วงการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลกายภาพย่านหน้าทอน มิถุนายน 2554-ธันวาคม 2555 โครงการวิจัยการพัฒนาพิพิธภัณฑ์มีชีวิตย่านหน้าทอนเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่).